

СТАНОВИЩЕ
НА ПРОФ. Д-Р АДРИАНА БЛАГОЕВА
ЗА ПРЕДСТАВЕНИТЕ ДОКУМЕНТИ НА ДОЦ. Д-Р НИКОЛАЙ ГРАДЕВ
ЗА УЧАСТИЕ В КОНКУРСА ЗА АКАДЕМИЧНАТА ДЛЪЖНОСТ „ПРОФЕСОР”
КЪМ КАТЕДРА „ТЕОРИЯ НА МУЗИКАТА”
НА ТКДФ ПРИ НМА „ПРОФ. П. ВЛАДИГЕРОВ”

Доц. д-р Николай Градев е кандидат в обявения от НМА ”Проф. Панчо Владигеров” конкурс за академичната длъжност „Професор” по хармония към катедра „Теория на музиката” към ТКДФ на НМА „Проф. Панчо Владигеров”.

Доц. д-р Градев представя като документи за участие в конкурса творческа биография, справка за изпълнение на минималните национални изисквания за „Професор” според НАЦИД, хабилизационен труд със заглавие „Модално-тонални взаимодействия в музиката на Петко Стайнов (върху примери от хоровото творчество на композитора), справка за приносите на хабилизационния труд и справка за дейността си като педагог и музиколог за периода 2015 – 2022 г.

Доц. д-р Николай Градев е завършил НМА „Проф. П. Владигеров” през 1990 г. със специалност „Теория на музиката”, той е доктор в професионално направление 8.3 „Музикално и танцово изкуство” от 2012 г. и доцент по хармония в НМА „Проф. П. Владигеров” от 2015 г., преподава същата дисциплина в НМУ „Л. Пипков” – София.

Анализ на предоставените документи за участие в конкурса:

Приемам **справката** за изпълнение на минималните национални изисквания на НАЦИД за професор. Тя е особено показателна за активността на кандидата в частта си за цитиранията.

Монографията на доц. Н. Градев, предоставена като хабилизационен труд, е със заглавие „Модално-тонални взаимодействия в музиката на Петко Стайнов (върху примери от хоровото творчество на композитора).

В **Увода** много подробно и обосновано се обяснява интересът на автора към темата. Неговата теза е, „че хармоническата система на Петко Стайнов е двуфакторна – тя има модално-тонална композиционно-техническа основа“ (стр.5). Твърдението, че „тоналният принцип има значение на коренен, основен, а модалният принцип – на привнесен в тоналната система, вторичен.“(стр.5) е генерален извод, който в рамките на труда се доказва аргументирано. Авторът превръща в обект на изследването хоровото творчество на Петко Стайнов, защото именно в него ярко се проявяват „модално-тоналните взаимодействия“ (стр.7) в музиката на композитора.

В **Първа глава** – „Ладова организация на музиката на Петко Стайнов“ - авторът се спира първо върху уточняването на своя терминологичен апарат, особено на понятията интервалова система, лад, тоналност и модалност.

Авторът подчертава, че в ладовата специфика на музиката на композитора „определящи са две ладовофонически качества – мажорността и минорността“ (стр. 7 -8). Разсъждавайки върху спецификата на класико-романтичните мажор и минор, той твърди, че в музиката на Стайнов „е изведен друг тип мажорност и минорност, проявяващ се като специфично ладовофоническо качество“ (стр. 18). Това явление се определя като „качественото извеждане на самата мажорност и минорност като характеристичен самостоятелен ладовофонически цвят“ (стр. 18).

За да изследва ладовофоническото мислене на П. Стайнов авторът се базира на тезата на Искра Рачева за „необходимите условия за изява на ладовофоническия контраст на натуралните диатонични ладове“ (стр.22). Като важна характеристика на ладовото мислене на композитора авторът отбелязва неговото предпочитание към „звученето на еолийския, дорийския, фригийския и миксолидийския“ (стр. 22) ладове, като в същото време подчертава специфичната за Стайнов тяхна трактовка и взаимовръзка.

Той обобщава, че „За музикалното мислене на Петко Стайнов е типична натуралноладовата променливост посредством ресурсите на цялата система на натуралните диатонични ладове.“ (стр.33). За да ги изследва,

авторът извежда три типа ладова мобилност – ладова мутация, ладова вариантност и ладова индукция (стр.33), които използва като методологическа основа за анализа си. Той посочва, че ладовата променливост може да се приеме за „съществена стилистична характеристика” (стр. 34) на Стайновото творчество.

Авторът обръща внимание на факта, че „В хоровата музика на Петко Стайнов се наблюдават две основни вертикални фактурни форми на изява на натуралните диатонични ладове” (стр.35) – акордова и мелодико-линеарна.

В главата подробно се разглеждат натуралноходовите хармонически решения, основани на обичайната терцова акордика и тази от т.нар. мелодиколинеарен тип.

За да се обосноват двата типа хармонически решения Н. Градев анализира детайлно редица фрагменти от песните „Изгреяло ясно слънце”, „Бре, Иване”, „Моята родина”, „Луд гидия”, „Сто и двадесет души”, „Урвич”. Ето някои от изводите, до които авторът достига:

- тоналността изпълнява структурно-организираща роля;
- стремеж към укрепване на тоналния център;
- подчертаване на ладовофоническото начало;
- мелодиколинеарната фактура и натуралните ладове доближават музикалното мислене на П. Стайнов до „фолклорните принципи на музикално мислене и формообразуване” (стр.52).

В заключение авторът обобщава, че „в хармоническата система на П. Стайнов модалността придобива ролята на постоянен генератор на същностни изменения на тоналната основа, които довеждат до трансформирането на обичайната тонална функционалност.” (стр. 73).

Втората глава разглежда много детайлно модално-тоналните взаимодействия в областта на хармоническата функционалност в хоровото творчество на композитора. Една от основните цели на автора в тази глава е „намирането на нов изследователски подход към закономерностите на хармоническата функционалност в Стайновото творчество, който.....да обясни както обичайните тонални, така и специфичните модални явления в сферата на функционалността” (стр. 77) Подчертава се, че П. Стайнов е „тонално мислещ композитор” (стр. 78), но

по нов различен начин. Авторът доказва това твърдение с редица анализи на хорови творби („Родино“, „Урвич“, „Тайната на Струма“, „Моята родина“, „Другарят Антон“ и др.). За целта той въвежда понятието „квазитонална функционалност, приложимо по отношение на всички изменения на обичайните тонално-функционални закономерности в музиката на Петко Стайнов.“ (стр. 79). Авторът констатира редица специфични моменти в хармоничното мислене на композитора - „слабост на тоналния център“ (стр. 88), плагалност, т.нар. от автора „консонантизация на акордите в сферата на неустойчивостта“ (стр. 89). Н. Градев открива нова характеристика на тоническата функция в хоровата музика на композитора – „сближаването по сонантност на тониката с акордите с неустойчива функция“ (стр.92). Той констатира „тенденция към реорганизация на класическата двустепенна система на хармоническо напрежение неустойчивост – устойчивост в многостепенна“ (стр. 95). Това, от своя страна, предизвиква „промени в начина на възприемане на вертикалните структури,....на тонална амбивалентност на акордите“ (стр. 95).

Втората глава завършва с някои важни заключения за хармоническото мислене в хоровата музика на композитора, а именно:

- „тоналността и модалността могат да присъстват в различни пропорции, ...което води до изключително многообразие на индивидуални решения“ (стр. 106)
- „мобилното съотношение на модалния и тоналния фактор е ....инструмент на музикалното формообразуване“ (стр. 107).

Това води автора към изработване на „условна класификация на типове проявления на хармоническата система“ (стр. 197) в хоровата музика на композитора.

Третата глава на труда разглежда неklasически състояния на тоналността в музиката на Петко Стайнов.

Първоначално авторът се спира върху теорията за състоянията на тоналността, стъпвайки върху изследванията на Шьонберг, Фромел, Мдивани и Холопов, за да обоснове „индивидуализацията на хармоническите решения“ (стр.115) в музиката на 20 век.

Авторът специално подчертава, че в музиката на П. Стайнов, за разлика от други композитори от 20 в., „некласическите състояния на тоналността се оказват напълно стабилни, устойчиво действащи структури” (стр.116). Друг важен за автора извод е, че в творчеството на Стайнов „модалността е генератор на некласическите състояния на тоналността” (стр.117).

Н. Градев прави много задълбочени хармонични анализи на хорови творби на композитора и определя четири некласически състояния на тоналността в тях: рехавата тоналност - „Моята родина”, променлива тоналност – „Родина”, колебаеща се тоналност – „Тайната на Струма” и многозначна тоналност – „Урвич”. Той обстойно обяснява и своя изследователски подход при анализа.

В **Заключението** на труда доц. Н. Градев обобщава най-важните теоретични изводи за хармоничната същност на хоровото творчество на П. Стайнов:

- какво е значението и мястото на „двуфакторната хармоническа система на композитора”(стр. 159);
- огромното влияние на „взаимопроникването на модалността и тоналността....., което се проявява изключително мобилно” (стр. 159);
- изграждащите индивидуалния композиторски стил „некласически състояния на тоналността”(стр. 159).

Посочената **Библиография** включва 84 източника на кирилица, 6 източника на латиница и цитирания на електронния архив на Дом „П. Стайнов” в Казанлък. Тя подчертава и факта, че интересът на автора към темата е дългогодишен и много задълбочен.

Приемам и подкрепям всички **10 приноса** на труда, посочени от автора. Те категорично доказват значимостта и задълбочеността на изследването.

Приложената **справка** за творческата и педагогическата дейност на доц. д-р Н. Градев за периода 2015 – 2022 г. показва неговата активност като музиколог – теоретик и активното му отношение към проблемите на

обучението по хармония в средните училища по изкуствата, както и в НМА „Проф. П. Владигеров“. Особено показателни в това отношение са двата уъркшопа, организирани и ръководени от него, както и конкурсът по хармония на името на проф. П. Хаджиев.

Считам, че като музикален теоретик, изследовател и педагог с огромен и разнообразен опит доц. д-р Николай Градев ще бъде изключително полезен с работата си като преподавател по хармония в НМА „Проф. П. Владигеров“. Затова убедено препоръчвам на уважаемото научно жури да утвърди кандидатурата му за „Професор“ по хармония в професионално направление 8.3. – Музикално и танцово изкуство към катедра „Теория на музиката“ към ТКДФ на НМА „Проф. П. Владигеров“.

6.02.2023 г.
София

Проф. д-р Адриана Благоева